

De accountantsopleiding aan de Rijksuniversiteit Groningen

Drs. A.J.E. Jansman en
Prof. Drs. K. Wezeman

1 Accountantsopleiding in relatie tot de accountantsfunctie

Veranderingen in de omgeving van de organisatie ten behoeve waarvan een registeraccountant een controle- of adviesfunctie vervult, zijn van belang voor de richting en diepgang van door de accountant uit te voeren werkzaamheden. De moderne controlemethoden besteden bijzondere aandacht aan de wijze waarop veranderingen in de omgeving dienen te worden opgespoord alsmede aan de wijze waarop de accountant met behulp van de hem ter beschikking staande controlemiddelen op deze wijzigingen dient in te spelen. Deze aandacht voor veranderingen in omgevingsfactoren dient ook een natuurlijk onderdeel te vormen van het proces van oriëntatie op de inhoud van de accountantsopleiding. Er vinden voortdurend veranderingen plaats in de omgeving waarin accountants optreden. De inhoud van de accountantsopleiding dient op deze veranderingen te zijn afgestemd en te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen in de beroepsuitoefening.

Uitgangspunt van de opleiding tot registeraccountant aan de Rijksuniversiteit te Groningen is dat een afgestudeerd accountant in eerste aanleg een generalist is die zich, afhankelijk van zijn ontwikkeling in de uitoefening van zijn beroep, eerst na het moment van afstuderen nader gaat specialiseren. Een dergelijke specialisatie 'on the job' dient naar ons oordeel door de kantoren te worden verzorgd.

De keuze voor een dergelijke benadering is ingegeven door de omstandigheid dat afgestudeerden zowel op grote, internationale, accountantskantoren als op regionaal opererende kantoren hun functie zullen gaan uitoefenen. Beide groepen van kantoren kennen hun eigen specifieke aandachtsgebieden, die zich er niet voor lenen te worden opgenomen in het curriculum van een accountantsopleiding waarvoor alle studenten die voldoen aan de vooropleidingseisen zich kunnen aanmelden.

De accountantsopleiding dient een zodanig brede opzet te hebben dat aan toekomstige accountants een basispakket van kennis en vaardigheden wordt verschaft.

Een en ander is uiteraard ook relevant indien rekening wordt gehouden met afgestudeerden die een functie buiten het accountantsberoep aanvaarden. In dit verband wijzen wij op afgestudeerden die als controller optreden; ook in deze functie is de basiskennis en -vaardigheid die wordt geboden door de accountantsopleiding van groot belang.

Zoals aangegeven dient de inhoud van de accountantsopleiding zodanig te zijn dat zij aansluit op de eisen die aan de beroepsbeoefenaren worden gesteld. Deze eisen zijn steeds

Drs. A.J.E. Jansman is vennoot van Coopers & Lybrand, accountants en docent Leer van de Accountantscontrole aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Prof. Drs. K. Wezeman is vennoot van Moret, Ernst & Young, Management Consultants en hoogleraar Administratieve Organisatie (incl. bedrijfsinformatiesystemen) aan de Rijksuniversiteit Groningen.

in ontwikkeling, waarbij opgemerkt dient te worden dat zij steeds hoger worden en een toenemende verscheidenheid vertonen. Deze vaststelling impliceert dat de inhoud van een accountantsopleiding voortdurend aan verandering onderhevig zal zijn.

Diepgang en reikwijdte van de opleiding kunnen echter niet onbepaald worden aangepast aan de veranderende eisen die gesteld worden door de beroepsuitoefening. In dit verband noemen wij de maximaal toegestane studieduur alsmede de tijd benodigd voor de ontwikkeling van cursusmateriaal.

De opleiding aan de Rijksuniversiteit te Groningen is zodanig opgezet dat afgestudeerden over een basis kennis- en vaardigheidsniveau beschikken. Een dergelijk basisniveau kan slechts worden gedefinieerd in zijn relatie tot de functie van de accountant.

De maatschappelijke functie van de accountant betreft primair de controle van financiële verantwoordingen. Het aantal accountants dat zich in de beroepsuitoefening uitsluitend bezighoudt met de controle van dergelijke verantwoordingen is echter zeer beperkt. In toenemende mate wordt de accountant door opdrachtgevers gezien als 'business-advisor'. In deze functie beperkt de accountant zich niet tot advisering ten aanzien van het systeem van administratieve organisatie en interne controle zoals die rechtstreeks voortvloeit uit de controle van financiële verantwoordingen. De aard en diepgang van de door de accountant verstrekte adviezen verschillen per organisatie, mede afhankelijk van de kwaliteit van het binnen de betreffende organisatie aanwezige beheersingssysteem. Ook de kwaliteit van de financieel-economische functie binnen organisaties is van invloed op de aan de accountant gevraagde advieswerkzaamheden.

Daarnaast dient de accountant, met name in de uitoefening van zijn adviesfunctie, te beschikken over het vermogen kennis creatief te gebruiken. Diepgaande, technische, kennis op deelgebieden is minder relevant dan de vaardigheid een probleem te definiëren en na te gaan in hoeverre specialisten moeten worden ingeschakeld om het betreffende probleem op

te lossen. Het formuleren van een goede probleemdefinitie stelt eisen aan het kennisniveau van de accountant maar zeer zeker ook aan zijn sociale en communicatieve vaardigheden. Het bedoelde kennisniveau terzake van adviesgebieden is een generalistisch kennisniveau, dat overigens zodanig moet zijn dat de accountant op voet van gelijkwaardigheid kan communiceren met specialisten.

2 Profiel van de accountantsopleiding

In de voorgaande paragraaf is ingegaan op de functie van de accountant. Daarbij is aangegeven dat de accountant over een algemene kennis dient te beschikken terzake van een veelheid van adviesgebieden. Dit uiteraard naast een diepgaande kennis op het gebied van de controle van financiële verantwoordingen.

Een bijzondere plaats wordt ingenomen door het onderdeel bestuurlijke informatieverzorging. Zowel de ontwikkeling van de bestuurlijke informatieverzorging binnen te controleren organisaties als het toenemende belang van de bestuurlijke informatieverzorging bij de uitvoering van controlewerkzaamheden door de accountant hebben aanleiding gegeven in het curriculum van de accountantsopleiding aan bestuurlijke informatieverzorging, in het bijzonder de controle- en betrouwbaarheidsaspecten daarvan, aandacht te besteden. Uitgangspunt is dat de accountant in kleine en middelgrote organisaties, waarbinnen het systeem van geautomatiseerde informatieverzorging zich kenmerkt door gestandaardiseerde toepassingen, zijn controlewerkzaamheden zonder inschakeling van EDP-auditors moet kunnen uitvoeren. Kennis van bestuurlijke informatieverzorging is niet alleen van belang voor de uitvoering van controlewerkzaamheden. Ook in het kader van zijn adviesfunctie zal de accountant over voldoende kennis op dit gebied dienen te beschikken.

Het onderdeel bestuurlijke informatieverzorging is als gevolg van genoemde ontwikkelingen voor een belangrijk deel aan te merken als element van de natuurlijke adviesfunctie

van de accountant. De opleiding aan de Rijksuniversiteit te Groningen verschaft naar onze mening een adequate basis aan de afgestudeerde accountant om aan dit element van zijn natuurlijke adviesfunctie in de praktijk naar behoren inhoud te kunnen geven.

De adviesfunctie van de accountant strekt echter verder dan de hier beschreven natuurlijke adviesfunctie. In zijn optreden als 'business-advisor' geeft de accountant adviezen op een groot aantal terreinen. Op deze terreinen dient hij te beschikken over een basiskennis. In dit verband noemen wij:

- a belastingrecht
- b ondernemingsrecht
- c management accounting
- d logistiek
- e strategisch management

Ten aanzien van deze aandachtsgebieden dient de accountant in elk geval in staat te zijn de problemen te onderkennen. Bij de oplossing van de problemen zal veelal een specialist dienen te worden ingeschakeld.

Zowel in de doctoraalstudie accountancy als in het postdoctorale gedeelte van de opleiding aan de Rijksuniversiteit te Groningen wordt aandacht besteed aan bovengenoemde adviesgebieden. De sub a tot en met e genoemde onderwerpen komen aan de orde in het doctoraalprogramma. Bestuurlijke informatieverzorging, waaronder begrepen betrouwbaarheidsaspecten, komt zowel in het doctoraalprogramma als in de postdoctorale opleiding aan de orde.

De gekozen opzet van de accountantsopleiding komt zoveel mogelijk tegemoet aan het uitgangspunt dat een afgestudeerd accountant dient te beschikken over voldoende basiskennis om zowel in zijn controlerende functie als in de functie van 'business-advisor' in eerste aanleg adequaat te kunnen functioneren in de praktijk. Door middel van voortgezette educatie zal de accountant zich, afhankelijk van de aard van de problematiek waarmee hij in de praktijk wordt geconfronteerd, nader dienen te bekwamen op specifieke deelterreinen.

De inhoud van de doctoraalcursussen die gericht zijn op het verkrijgen van basiskennis op de diverse adviesgebieden is zodanig gekozen, dat de studenten na afronding van het doctoraalexamen accountancy toegang hebben tot de postdoctorale opleiding tot controller. Er bestaan plannen deze postdoctorale opleiding in de nabije toekomst ook aan de Rijksuniversiteit te Groningen te realiseren.

Basisgedachte daarbij is dat een controller de facto gebruik maakt van een groot aantal instrumenten die ook door de accountant worden gebruikt. Kennis van administratieve organisatie en interne controle, bestuurlijke informatieverzorging en budgetteringssystemen zijn voor zowel accountant als controller van groot belang. In de postdoctorale opleiding tot controller wordt vervolgens dieper ingegaan op met name de onderdelen management accounting, marketing, strategisch management en financiering.

Zoals opgemerkt is, naast het verschaffen van basiskennis, de ontwikkeling van vaardigheden bij de studenten een belangrijke onderwijsdoelstelling. In het curriculum van de accountantsopleiding aan de Rijksuniversiteit te Groningen is dit aspect opgenomen in diverse trimestercursussen. In deze cursussen worden casusposities in groepen uitgewerkt en gepresenteerd.

3 De opleiding aan de Rijksuniversiteit te Groningen

3.1 Korte historische schets

De accountantsopleiding bij de RUG is in 1952 door de Economische Faculteit ingesteld en bestaat op dit ogenblik dus ruim 40 jaar. Vanaf 1952 waren de volgende hoogleraren aan de opleiding verbonden:

- administratieve organisatie
drs. A.L. Brok (1952-1968)
A.J. van 't Klooster (1969-1984)
drs. K. Wezeman (1986-heden)

- controleleer
G. Diephuis (1952-1973)
drs. J.D. van der Wal (1973-1989)
drs. J.A. van Manen (1989-heden)
- betrouwbaarheidsaspecten geautomatiseerde informatiesystemen
A.W. Neisingh (1991-heden)

Enige mijlpalen in de geschiedenis van de accountantsopleiding zijn geweest:

- *De samenwerking met het NIVRA.*
Rond 1970 is met het NIVRA een samenwerking tot stand gekomen waarbij de RUG voor NIVRA-studenten het onderwijs in de administratieve organisatie en controleleer verzorgde. De samenwerking is voor wat betreft het vak administratieve organisatie in 1975 weer beëindigd als gevolg van de instelling van de verdiepingsrichting AO in de NIVRA-opleiding. De samenwerking op het gebied van controleleer bestaat nog steeds.

- *Het vak administratieve organisatie geheel opgenomen in het doctoraal.*

Tot 1972 was het eerste gedeelte van het vak administratieve organisatie opgenomen in het doctoraal en maakte het tweede gedeelte (inrichtingsleer) deel uit van de postdoctorale opleiding. In 1972 werd door de Economische Faculteit van de RUG een herstructurering van het onderwijs doorgevoerd waarbij de bedrijfseconomische hoofdvakken in de vorm van intensieve, relatief korte cursussen werden gegeven. Hierdoor werd het mogelijk om het vak administratieve organisatie geheel in het doctorale deel van de accountantsopleiding op te nemen, waardoor postdoctoraal alleen nog het vak controleleer gevolgd behoefde te worden.

- *Instelling leerstoel betrouwbaarheidsaspecten geautomatiseerde informatiesystemen.*

Deze leerstoel werd in 1991 ingesteld met de benoeming van EDP-auditor A.W. Neisingh, RA. Hierdoor werd het mogelijk om in de opleiding meer aandacht te schenken aan interne controleaspecten van geautomatiseerde

informatiesystemen en aan het gebruik van de computer bij de accountantscontrole.

- *Samenwerking met bedrijfskunde.*

In 1991 werd een samenwerking tot stand gebracht met de interfaculteit bedrijfskunde van de RUG waardoor het voor studenten bedrijfskunde mogelijk werd om in relatief korte tijd ook de accountantsopleiding af te ronden. De eisen zijn voor wat betreft de hoofdvakken van de accountantsopleiding (externe verslaggeving, administratieve organisatie en controleleer) voor studenten economie en bedrijfskunde geheel gelijk. Inmiddels hebben de eerste bedrijfskundestudenten de accountantsopleiding van de RUG afgerond.

- *Instelling afstudeerrichting accountancy.*

In 1993 werd door de Economische Faculteit een afstudeerrichting accountancy ingesteld. Deze afstudeerrichting blijft onderdeel van de opleiding economie, maar maakt het mogelijk sneller in te spelen op veranderingen in het accountantsberoep en in de accountantswetgeving.

3.2 Ontwikkeling studentenaantallen

Het aantal studenten dat de accountantsopleiding van de RUG volgt is vooral de afgelopen 10 jaar sterk gestegen. Vóór 1970 kwam het regelmatig voor dat de postdoctorale opleiding door minder dan 5 studenten werd gevolgd. Rond 1980 gingen jaarlijks ongeveer 30 studenten de accountantsopleiding volgen. In 1994 bedraagt de jaarlijkse studenteninstroom ongeveer 150 studenten (waarvan ongeveer 50 bedrijfskundestudenten).

4 Nadere typering van de opleiding

4.1 Kenmerken van de opleiding

De accountantsopleiding bij de RUG wordt gekenmerkt door de volgende accenten:

- *Nauwe relatie met bedrijfseconomie.*

Accountancy-studenten volgen bij de RUG

gedurende de eerste twee studie jaren exact hetzelfde programma als studenten bedrijfs-economie. Ook in het derde en vierde studiejaar is in de opleiding relatief veel plaats ingeruimd voor bedrijfseconomische vakken als financiering, management accounting en financial accounting.

– *Veel aandacht voor automatisering.*

Mede door de invloed van Prof. Van 't Klooster wordt in de accountantsopleiding veel aandacht geschonken automatiseringsaspecten. In de opleiding wordt veel aandacht geschonken aan het bijbrengen van kennis en vaardigheden op het gebied van ontwerp, bouw en implementatie van geautomatiseerde informatiesystemen en aan de betrouwbaarheidsaspecten van deze systemen.

– *Aandacht voor de adviesfunctie.*

In de opleiding wordt ook veel aandacht geschonken aan de kennis en vaardigheden die nodig zijn voor de adviesfunctie van de accountant (ondermeer op het gebied van de bestuurlijke informatieverzorging).

4.2 Inhoud van de doctorale opleiding

Zoals reeds vermeld volgen accountancy-studenten gedurende de eerste twee studie jaren hetzelfde studieprogramma als studenten bedrijfs-economie. De Economische Faculteit hecht er sterk aan dat in dit gedeelte van de opleiding voldoende plaats wordt ingeruimd voor vakken als wiskunde en statistiek. In het derde en vierde studiejaar volgen de studenten onderwijs in de volgende vakgebieden:

– *Bedrijfseconomie.*

Alle studenten dienen drie bedrijfseconomische hoofdvakken te volgen, namelijk management accounting, financial accounting en financiering.

– *Administratieve organisatie en bestuurlijke informatiekunde.*

Verplicht zijn de vakken Organisatie van de informatieverzorging 1 en 2, de grondslagen

van de administratieve organisatie en de diverse bedrijfstypen (exclusief banken en verzekeringsbedrijven) worden behandeld. In het laatste trimester wordt aandacht geschonken aan de interne controle-aspecten van geautomatiseerde systemen. In het vak Organisatie van de informatieverzorging-2 wordt in het eerste trimester de op zichzelf staande cursus systeemanalyse en -ontwerp van geautomatiseerde systemen gegeven. Daarbij wordt naast beleidsvorming op dit terrein aandacht gegeven aan methoden en technieken van systeemontwikkeling, alsmede aan managementtechnieken gericht op de besturing van het ontwerp- en het implementatietraject. Naast hoorcolleges wordt gebruik gemaakt van werkcolleges, waarin de studenten groepsgevoel casusposities uitwerken en hun uitwerkingen verdedigen.

In het tweede en derde trimester wordt een verdieping gegeven van de typologie, waaronder de administratieve organisatie van banken en verzekeringsbedrijven. Tevens vindt in deze periode de training plaats voor het landelijk schriftelijk examen.

Het vakgebied organisatie van de informatieverzorging, omvattende de grondslagen en typologie van de administratieve organisatie alsmede analyse en ontwerp van geautomatiseerde informatiesystemen wordt gegeven vanuit de invalshoek dat deze vakken voor wat betreft de functie van de accountant in grote mate als toegepaste bedrijfseconomie kunnen worden gezien. Daarbij staat de aandacht voor de besturings- en de beheersmatige aspecten van organisaties en processen voorop. Vereniging van het vakgebied door eenzijdige aandacht voor de verantwoordingsaspecten en de specifiek daarop gerichte maatregelen van interne controle wordt zo voorkomen. Bovendien zijn kennis van organisatiecultuur-aspecten en veranderingsmanagement ook voor de accountant van groot belang. Ten slotte moet nog worden opgemerkt dat in de opleiding de training gericht op het creatief kunnen ontwikkelen van oplossingen die ook praktisch kunnen functioneren, grote aandacht krijgt.

– *Externe Verslaggeving.*

Het onderwijs op het gebied van de externe verslaggeving wordt gegeven in de vakken financial accounting en verslaggevingsrecht. In het vak financial accounting komen waarderingssystemen en winstbepalingsstelsels aan bod en wordt verder aandacht geschonken aan jaarrekeninganalyse. In het vak verslaggevingsrecht wordt ingegaan op de juridische aspecten van jaarrekeningen. Tijdens de colleges controleleer wordt ten slotte ingegaan op aspecten van jaarrekeningen speciaal vanuit de optiek van de controlerende accountant.

– *Elementaire controleleer.*

In het doctorale deel van de opleiding is ook het vak elementair controleleer opgenomen. In dit vak worden de grondslagen in techniek van de accountantscontrole behandeld. Teneinde de studenten enig inzicht te verschaffen in een deel van de onderwerpen die aan de orde komen in het onderdeel Leer van de Accountantscontrole, is in de doctorale studie het vak Elementaire Controleleer opgenomen. Met dit vak, verplicht voor studenten die ook de postdoctorale opleiding willen volgen, wordt beoogd de studenten inzicht te geven in de functie van de accountant. Daarnaast worden de controlemiddelen die de accountant ten dienste staan bij de uitvoering van zijn controlerende taak aan de orde gesteld. Het vak Elementaire Controleleer kan overigens ook door studenten bedrijfseconomie als keuzevak worden gevolgd.

Aan de hand van een casus wordt de controle van jaarrekeningposten behandeld. Ook wordt het begrippenapparaat als gehanteerd in 'Auditing, an integrated approach' (Arens & Loebbecke) aan de orde gesteld.

– *Hulpvakken.*

In de doctorale opleiding zijn verder de vakken belastingrecht, voortgezet boekhouden en ondernemingsrecht opgenomen.

4.3 Inhoud van de postdoctorale opleiding

Het vak Leer van de Accountantscontrole bestaat uit een drietal trimestercursussen. Zowel de eerste als de tweede cursus wordt afgesloten met een zogenoemde drempeltoets. Studenten dienen voor deze toets te slagen om toegang te krijgen tot de volgende trimestercursus. Tijdens de derde trimestercursus kunnen de studenten deelnemen aan het landelijk schriftelijk examen Leer van de Accountantscontrole en de instellingstoets.

Kenmerkend voor het vak Leer van de Accountantscontrole is dat een groot aantal onderwerpen die in de doctoraalfase aan de orde zijn gekomen nu in hun onderlinge relatie wederom worden behandeld. De student dient in deze fase van de studie getraind te worden in het creatief omgaan met in de doctoraalfase opgebouwde kennis.

De postdoctorale opleiding start in september met trimestercursus I, waarin de volgende onderwerpen worden behandeld:

automatisering en controle, externe verslaggeving vanuit de optiek van de controlerende accountant, waardering van ondernemingen, cijferbeoordeling.

Trimestercursus II omvat de volgende onderwerpen:

controleproces, controlemiddelen, typologie, kwalitatieve en kwantitatieve begrenzings, steekproeven, rapportering, accountantsverklaringen, bijzondere controles en investigations, accountant en fraude, gedrags- en beroepsregels

In trimestercursus III worden, ter voorbereiding op het schriftelijk examen, een aantal van de in de vorige trimestercursussen aan de orde gestelde onderwerpen herhaald. Daarnaast wordt aandacht besteed aan:

prognoses en tussentijdse verslaggeving, richtlijnen voor de accountantscontrole, accountant en adviesrol, accountant en commissaris, kantoororganisatie en kwaliteitsbeheersing, overheidsaccountancy, milieu-account-

tancy, juridische aspecten van de beroepsuitoefening.

De colleges worden gegeven in de vorm van hoorcolleges en werkcolleges. Tijdens de hoorcolleges worden de verschillende onderwerpen in hoofdlijnen aan de orde gesteld. Daarbij wordt met name aandacht besteed aan de in het kader van het betreffende onderwerp relevante samenhang tussen kennisgebieden welke reeds in de doctoraalfase aan de orde zijn geweest. Wij wijzen in dit verband op de relatie tussen bedrijfseconomische kennis, verworven in de doctoraalfase, kennis terzake van externe verslaggeving en kennis van accountantscontrole in het kader van waardering van ondernemingen. Ook de in voorafgaande cursussen verworven kennis van bestuurlijke informatieverzorging wordt in de behandeling van een groot aantal van bovengenoemde aandachtsgebieden betrokken.

Gelet op het grote aantal studenten lenen de hoorcolleges zich niet voor het verwerven van vaardigheden in de toepassing van theoretische kennis. Daarnaast is het van belang vast te stellen dat het merendeel der studenten nog nauwelijks praktijkervaring heeft kunnen verwerven. De relatief geringe praktijkervaring van de studenten betreft bovendien veelal niet die aandachtsgebieden die bij het vak Leer van de Accountantscontrole aan de orde komen. Deze twee omstandigheden hebben ertoe geleid dat Leer van de Accountantscontrole zoveel mogelijk in de vorm van werkcolleges, in groepen van circa 20 studenten, wordt onderwezen. Daarbij wordt ruime aandacht besteed aan de uitwerking van casusposities. Deze casusposities vormen uitgangspunt voor groepsdiscussies, waarbij nader ingegaan wordt op de praktische toepassing van de tijdens de hoorcolleges onderwezen stof.

In bovenstaande opsomming van onderwerpen die aan de orde komen bij het vak Leer van de Accountantscontrole ontbreken de ethische aspecten van de beroepsuitoefening. Ethische aspecten komen in de praktijk voor een belangrijk deel aan de orde op het niveau van de ervaren accountant. Daarnaast stelt

een beoordeling van een specifiek probleem op ethische aspecten vergaande eisen aan de toereikendheid van de probleemdefinitie. In een aan studenten voor te leggen casuspositie kunnen nimmer alle relevante aspecten worden opgenomen. Bovendien gaan wij ervan uit dat een goede begeleiding en open communicatie met collega's in de dagelijkse praktijkuitoefening de basis moet vormen voor ethisch verantwoord handelen door de accountant. Ethische aspecten worden uiteraard aan de orde gesteld bij de behandeling van onderwerpen als de Gedrags- en Beroepsregels Registeraccountants, kantoororganisatie en de problematiek rond de acceptatie van nieuwe cliënten.

In het vak Leer van de Accountantscontrole wordt ruime aandacht besteed aan het controleproces. Daarbij wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de controlebenadering zoals die wordt gehanteerd door de grote, internationale, kantoren. Met name ten behoeve van de niet in de openbare praktijk werkzame studenten worden gedurende een tweetal collegedagen door vertegenwoordigers van laatstgenoemde kantoren colleges verzorgd waarin zij hun controlebenadering presenteren.

5 Examenbesluit Registeraccountants 1994

Bij besluit van 4 februari 1994 zijn regels gesteld voor het praktijkgedeelte van de opleiding tot registeraccountant. In dit besluit is overigens omtrent de inhoud van het aan het einde van het praktijkgedeelte af te leggen praktijkexamen geen uitspraak gedaan. Bovendien merken wij op dat tot medio 1999 studenten, na afronding van het theoretisch gedeelte van hun opleiding, als registeraccountant kunnen worden ingeschreven zonder praktijkexamen te hoeven doen.

Bedoeld examenbesluit zal derhalve op zeer korte termijn geen gevolgen hebben voor inhoud en opzet van de opleiding tot registeraccountant aan de Rijksuniversiteit te Gronin-

gen. De opzet en de invoering van de met het voorafgaande samenhangende aanpassingen in de opleiding zal overigens slechts kunnen plaatsvinden in afstemming tussen de verschillende universitaire opleidingen.

Het examenbesluit stelt ten aanzien van de onderdelen externe verslaggeving, administratieve organisatie en leer van de accountantscontrole dat toelating tot het praktijkgedeelte van het examen slechts kan plaatsvinden indien minimaal één tentamen in deze onderdelen met goed gevolg is afgelegd. Voorts wordt gesteld dat voor de aanvang van het derde jaar van het praktijkgedeelte genoemde on-

derdelen geheel dienen te zijn afgerond.

Gegeven de huidige opzet van de opleiding tot registeraccountant aan de Rijksuniversiteit te Groningen zal het examenbesluit weinig invloed hebben op de in het voorgaande beschreven studie-opbouw. De onderdelen externe verslaggeving en administratieve organisatie zijn opgenomen in het doctoraalprogramma, evenals het vak elementaire controleleer. Na afronding van het doctoraalprogramma is derhalve voldaan aan de toelatingseis tot het praktijkgedeelte. Het onderdeel Leer van de Accountantscontrole zal door de student gevolgd worden gedurende het praktijkgedeelte.